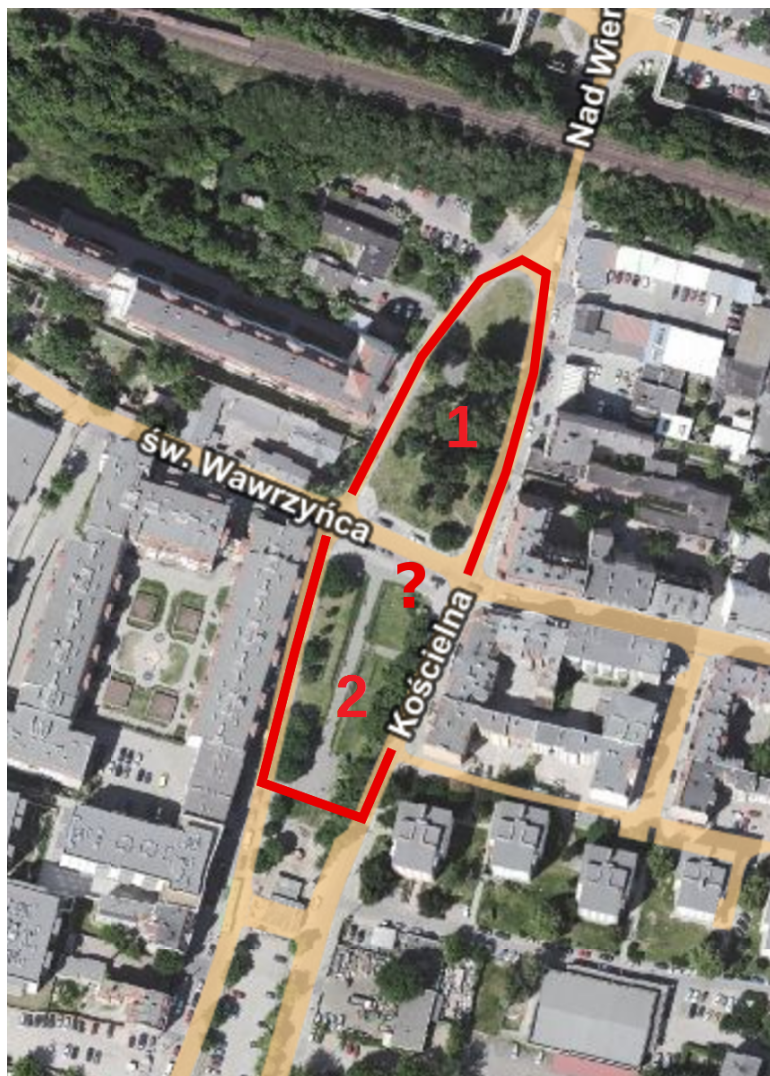


Wyniki warsztatów dotyczących propozycji zagospodarowania terenów zieleni na ul. Kościelnej, maj 2017

W związku z umieszczeniem w budżecie miejskim pozycji dotyczącej zieleni w północnej części Jeżyc pojawił się pomysł uwzględnienia w zakresie tego zadania rewitalizacji skweru przy ul. Kościelnej. Punktem wyjścia do dyskusji na ten temat był projekt zlecony przez Zarząd Zieleni Miejskiej (ZZM) jeszcze w 2014 roku. W marcu Rada Osiedla Jeżyc zebrala opinie na temat tego projektu od pracowników i studentów UAP, którzy zajmowali się lub zajmują projektowaniem przestrzeni zielonych na obszarze Jeżyc oraz od mieszkańców korzystających z Internetu (za pośrednictwem strony www i Facebook). Zebrano liczne uwagi do projektu. W ich wyniku oraz z powodu oszacowania okresu funkcjonowania stacji benzynowej przy ul. Kościelnej na 5-10 lat, zawężono zakres opracowania do dwóch „wysp” zieleni znajdujących się między jezdniami (rysunek): wyspy północnej (1) i wyspy południowej (2).



We wtorek 9 maja odbyły się warsztaty z udziałem urbanistów, architektów krajobrazu i społeczników, w tym również osób, które w przeszłości organizowały seminaria lub tworzyły prace naukowe i projektowe dotyczące ul. Kościelnej. Od godziny 17 do 18:30 uczestnicy prowadzili obserwację miejsca i wywiady z użytkownikami (około 15 osób, dzień był pochmurny i chłodny). Od godziny 18:30 do około 21 trwały warsztaty na temat oceny aktualnego stanu i proponowanych kierunków zmian na tym terenie. Wcześniej, od niedzieli 7 maja zbierane były komentarze pod wpisem na "Inicjatywnej i Nieformalnej Grupie Jeżyckiej" na Facebooku. Obserwacje terenowe były uzupełnione w sobotę 13 maja, w słoneczny i ciepły dzień. Wnioski z powyższych działań zaprezentowane są poniżej.

W jaki sposób teren jest obecnie wykorzystywany?

Główne zaobserwowane funkcje:

- **Wyprowadzanie psów**, osoby które wyprowadzają psy często wykorzystują ten teren tylko w tym celu; korzystają z miejsc niewykorzystywanych przez inne osoby, np. obszar pod drzewami na południowej stronie, koniec obszaru. Jest to dominująca funkcja w chłodne i pochmurne dni.
- **Spacer z dziećmi**, głównie w wózkach, po utwardzonych powierzchniach. Miejsce jest wybierane ze względu na bliskość z miejsca zamieszkania a nie ze względu na jakość („w okolicy nie ma wyboru”). Jest to jedyne miejsce, które można odwiedzić w krótkim czasie.
- **Konsumpcja lodów** i innych produktów gastronomicznych. Jest to bardzo powszechna funkcja, a w ciepłe i słoneczne dni dominująca. Klienci lodziarni chętnie korzystają z drewnianych piramid na terenie wyspy północnej, siedzą też na trawie, co sugeruje, że siedzisk mogłoby być więcej. Klienci lodziarni rzadko korzystają z wyspy południowej co świadczy o jej niskiej atrakcyjności. Powszechne jest przechodzenie przez ulicę poza miejscami wyznaczonymi.
- **Konsumpcja alkoholu** skupiona głównie na ławkach położonych na wyspie południowej. Widoczne są puste butelki rozrzucone pod krzewami. Ławki w tym miejscu służą także innym sposobom spędzania czasu, ale nie są zbyt chętnie wykorzystywane.
- **Przejście przez ulicę** między pierzejami ulicy Kościelnej, dojście do zaparkowanego samochodu. Jest to bardzo powszechna funkcja, użytkownicy rzadko się zatrzymują, tylko przechodzą („nie ma co robić”).
- **Przejście i przejazd w kierunku Sołacza** (Parku Sołackiego) i z powrotem. Bardzo powszechna funkcja, ze względu na nieciągły charakter „wysp” odbywająca się głównie chodnikami, znacznie rzadziej z wykorzystaniem „wysp”. W ciepły dzień często wykorzystywane były rowery miejskie.

Opis według miejsc:

- **Wyspa północna** pełni obecnie pozytywną funkcję, służy do spędzania wolnego czasu i jedzenia lodów z pobliskich lodziarni. Funkcja ta powinna zostać wzmocniona. Dominuje tam konsumpcja lodów i towarzyszące temu spędzanie czasu z rodziną i znajomymi. Częste jest korzystanie z drewnianych piramid i siedzenie na trawie, szczególnie w ciepłe i słoneczne dni. W dni pochmurne i zimne miejsce to służy do wyprowadzania psów oraz jako skrót.
- **Wyspa południowa** nie pełni obecnie wielu pozytywnych funkcji i oceniana jest negatywnie. Jest to głównie miejsce wyprowadzania psów i spożywania alkoholu, czasem służy jako miejsce spacerów i innych spotkań. Układ ścieżek, ławek i krzewów nie sprzyja spędzaniu tam czasu, spora część terenu jest niewykorzystana i nie ma dużych walorów estetycznych. Brak jest kameralnych

wnętrz, nie ma możliwości swobodnego wykorzystania całego terenu, osoby korzystające z wyspy północnej rzadko przechodzą na teren wyspy południowej, nawet jeśli brakuje miejsc do siedzenia.

Jakie są pozytywne cechy tego terenu?

- Według osób wyprowadzających psy jest to dobre miejsce do wykonywania tej czynności. Pozytywnie odbierana jest występująca w części północnej **infrastruktura dla psów** (woreczki i kosze na odchody).
- Według osób spacerujących z dziećmi trudno wskazać pozytywne cechy tego miejsca.
- Na terenie występują **wartościowe drzewa i krzewy** (m.in. lipy, klony, jodły, bez czarny, cisy).
- Korzystne jest **ukształtowanie terenu** (spadki i widoki).
- **Obecność ptaków** (m.in. sroki, szpaki, kwiczoły, sikorki).
- Jest to stosunkowo **rozległa przestrzeń**, szczególnie w części południowej.
- Bardzo korzystne jest **położenie miejsca**: bliskość klina zieleni, Rynku Jeżyckiego oraz wielu mieszkań i punktów usługowych.
- Dla wielu osób jest to jedyny teren zieleni dostępny w zasięgu krótkiego spaceru.
- Wartością jest **kompozycja wynikająca z historii** (owalnica i nawsie).
- W północnej części dobrze oceniana i chętnie wykorzystywana jest **mała architektura** przy łodziarni (drewniane piramidy).

Jakie są negatywne cechy tego terenu?

- **Teren jest niespójny**, rozbity przez parking, stację paliw oraz ulice (Św. Wawrzyńca dzielące na część południową i północną oraz jezdnie oddzielające zieleni od pierzei). Występuje fragmentacja funkcji.
- **Przeciążenie samochodami, nadmierna prędkość** (układ ulicy i szerokość jezdni oraz brak środków uspokojenia ruchu zachęca do wysokich prędkości, jest mało interwencji policji); **zanieczyszczenie powietrza i hałas**.
- **Źle zorganizowana komunikacja**. Niedostateczna liczba i przejść dla pieszych, źle usytuowana i rzadko wykorzystywana ścieżka po stronie południowej, piesi często przechodzą „na dziko”.
- **Osoby spożywające alkohol** głównie w części południowej wzbudzają niepokój innych użytkowników. Rozmówcy wskazywali na brak interwencji policji. Z drugiej strony jest to popularny sposób wykorzystania terenu.
- **Brud**. Rozmówcy wskazywali na dokarmianie gołębi na wyspie południowej co skutkuje brudzeniem ławek przez gołębie oraz może być szkodliwe dla psów i kotów. Widoczne są butelki porzucone pod krzewami, psie odchody i zabrudzone ławki w części południowej.
- **Brak kameralnych przestrzeni** (wnętrz, zakątków) pozwalających na spokojny odpoczynek i rozmowę.
- **Brak możliwości swobodnej zabawy dzieci** ze względu na niebezpieczny ruch samochodowy i brak ogrodzonej przestrzeni dla dzieci.
- **Brak przestrzeni przystosowanej dla seniorów**. Jest to znaczna grupa wśród lokalnej społeczności, a seniorom faktycznie może sprawiać trudność dojście do dalej położonych parków Sołackiego czy Wodniczki.

Proponowane zmiany

Związane z komunikacją, realizowane w pasie drogowym, wymagające udziału Zarządu Dróg Miejskich:

- **Uspokojenie ruchu** mające na celu ograniczenie prędkości pojazdów, hałasu i zanieczyszczenia powietrza; poprawa bezpieczeństwa i komfortu poruszania się pieszo; koordynacja z planem uspokojenia ruchu na osiedlu, zlecanym w 2017 roku przez ZDM. Proponuje się wprowadzenie ruchu dwukierunkowego na jezdni zachodniej, a na jezdni wschodniej - woonerfu z dopuszczonym ruchem rowerowym, ze swobodnym przemieszczaniem się pieszych i możliwością ustawiania tymczasowej małej architektury i zieleni.
- **Usprawnienie komunikacji pieszej i wzmocnienie funkcji spacerowej** w kierunku Sołacza i z powrotem za pomocą uspokojenia ruchu (punkt wyżej), ułatwienia komunikacji pieszej między wyspami (za pomocą fizycznego wyniesienia jezdni znajdującej się między nimi i/lub jej wizualnego wydzielenia poprzez kolor, fakturę lub mural/malunek umieszczony na jezdni), wprowadzenia dodatkowych przejść dla pieszych.

Związane z zielenią i spędzaniem wolnego czasu, realizowane w obrębie wysp zieleni, wymagające udziału Zarządu Zieleni Miejskiej.

- **Wybieg dla psów**, ogrodzony, optymalnie z ławkami, oświetleniem i infrastrukturą na odchody. Część osób wyprowadzających psy na tym terenie deklaruje chęć korzystania z takiego wybiegu (nie wszyscy). Sugerowane miejsce: na krańcu wyspy północnej, ponieważ teren ten obecnie jest wykorzystywany wyłącznie przez psy i ich właścicieli i usytuowanie tam wybiegu nie wchodziłoby w konflikt z innymi funkcjami.
- **Plac zabaw** i/lub infrastruktura wykorzystywana przez dzieci, młodzież, dorosłych i seniorów. W wypowiedziach użytkowników pojawia się potrzeba spędzania czasu z dziećmi i sugestie wprowadzenia niewielkiego, ogrodzonego placu zabaw lub innej infrastruktury wykorzystywanej przez dzieci. Niektórzy użytkownicy i mieszkańcy sugerują odgródzenie niewielkiej części terenu, aby umożliwić swobodne wypuszczenie dziecka. Stworzenie przestrzeni do zabaw powinno polegać nie tylko na umieszczeniu odpowiednich urządzeń, ale też - na odpowiednim ukształtowaniu terenu (małe wzniesienia) i zieleni. Sugeruje się zatem, aby był to w dużej mierze tzw. naturalny plac zabaw, wykorzystujący nierówności terenu, pieńki, źródło wody. Wątpliwości dotyczące usytuowania placu zabaw wzbudza bliska odległość od jezdni oraz hałas i zanieczyszczenie powietrza, które mogą być szkodliwe dla dzieci i pozwalają jedynie na krótkie spędzanie czasu. Miejsce takie powinno zatem sprzyjać krótkim aktywnościom i być możliwie odizolowane od ulicy. Pojawił się też postulat, aby stworzyć miejsce do ćwiczeń, np. otwartej siłowni.
- **Funkcje społeczne i gastronomiczne** na wyspie południowej, stanowiące cel wycieczki, przyciągające użytkowników. Sugerowane jest umożliwienie wykorzystywania przestrzeni na tymczasowe wydarzenia np. targ śniadaniowy, targi książek i inne podobne wydarzenia (takie, które mogą być realizowane bez wprowadzania zabudowy kubaturowej oraz twardych nawierzchni, jak kostka, beton, granit itp.). Wprowadzenie funkcji społecznych i gastronomicznych wpisałoby się w aktualny trend rozwoju ulicy (lodziarnie, restauracje, food trucki) oraz nawiązało do historycznych funkcji nawsia i „Młyna Jeżyckiego”, gdzie „zjeść można

było prawdziwy wiejski chleb, napić się wiejskiej kawy i mleka” (Magda Piotrowska, praca dyplomowa). Obecnie przestrzeń wyspy południowej jest zdefiniowana i zawężona przestrzennie przez biegnącą środkiem asfaltową ścieżkę i liniowe nasadzenia krzewów. Potrzeba jest wprowadzenia więcej przestrzeni otwartej, niezdefiniowanej, przeznaczonej do swobodnego wykorzystania. Korzystne byłoby także zwiększenie ilości miejsc do siedzenia na terenie wyspy północnej, przy czym siedziska nie powinny być jedynie ławkami, lecz mieć także kształt piramid lub inny pozwalający na swobodne siedzenie większej liczby osób, a także na wspólne spędzanie czasu przez grupę kilku osób. Jednocześnie priorytetem powinno być utrzymanie jak najwyższego udziału powierzchni biologicznie czynnej i jakości zieleni znajdującej się na terenie obu wysp.

- **Wytworzenie licznych powiązań kompozycyjnych i komunikacyjnych** (pieszych) na osi wrzeczona pomiędzy wnętrzami wyspy północnej i południowej, a następnie ich kontynuowanie ku południowym częściom nawsia i ku północy (Sołacz) w kolejnych etapach realizacji. Realizacja powinna brać pod uwagę, że dwa fragmenty mogą być w przyszłości częścią traktu pieszego z Rynku Jeżyckiego do Parku Sołackiego (np. przez teren parkingu i stacji), a wszelka komunikacja piesza i rowerowa powinna pozwalać na wygodne przejście wzdłuż po linii możliwie prostej. Elementy wyposażenia wprowadzone w wyniku realizacji (np. plac zabaw czy ogrodzony wybieg dla psów) nie powinny ograniczać pieszego poruszania się w kierunku północ-południe. Powiązania komunikacyjne powinny ponadto korzystać z obserwacji aktualnych zachowań użytkowników (np. wydeptane ścieżki, przechodzenie przez jezdnię w miejscach niedozwolonych).
- **Woda** w postaci fontanny, sadzawki lub docelowo odtworzenie strumienia Seganki. Wprowadzenie wody byłoby nawiązaniem do stawów obecnych dawniej na tym terenie. Woda mogłaby przyciągnąć funkcje społeczne i sprzyjać relaksowi, a także stanowić atrakcję dla dzieci; dobrze wpływałaby na mikroklimat i roślinność. Pożądana byłaby możliwość wchodzenia do wody lub w jej pobliżu. Zbiornik powinien mieć możliwie niewielki rozmiar i koszt (nie chodzi o drogą, ekskluzywną fontannę). Sugerowane położenie na wyspie południowej.
- **Zieleń**, sugerowana jest maksymalizacja powierzchni biologicznie czynnej. Wymagana jest rewaloryzacja sporej części istniejącej zieleni, wymiana tej o niskiej wartości na nową, a następnie ochrona i pielęgnacja wartościowych i zdrowych roślin. Sugeruje się uzupełnienie szpalerów drzew o gatunki liściaste oraz - w nawiązaniu do historii tego miejsca - wprowadzenie gatunków typowych dla osadnictwa wiejskiego (np. bez czarny, jarzębina). Jeśli to możliwe, korzystne byłoby wspieranie miejsc lęgowych ptaków. Użytkownicy wskazują na potrzebę wyraźnego oddzielenia pasa zieleni od ruchu ulicznego np. żywopłotem, a także umożliwienie siedzenia na trawie. Zieleń powinna też miejscowo tworzyć zacienione i przyjazne wnętrza na terenie wyspy południowej.
- **Wykorzystanie ukształtowania terenu** na przykład na zjeżdżalnię lub strumień wody.
- **Wprowadzenie sztuki i nawiązań do historii.** Teren ze względu na swoją historię mógłby stać się miejscem upamiętnienia wiejskiej genezy ulicy oraz jej bamberskiego dziedzictwa. Atrakcyjna sztuka również mogłaby przyciągnąć więcej użytkowników na ten teren.
- **Wizualne oddzielenie stacji benzynowej** od terenów zieleni. Tymczasowe (docelowo stacja zostanie usunięta), na przykład za pomocą zielonego ogrodzenia, lustra, lub wprowadzenia nowych funkcji.

Sugerowana kolejność dalszych działań

1. Zmiany umożliwiające wprowadzenie tymczasowych funkcji społecznych i gastronomicznych na wyspie południowej (początek lata 2017):
 - a. Przesunięcie ławek i ścieżek bliżej jezdni, pod linie drzew
 - b. Usunięcie lub przesunięcie krzewów w inne miejsca
 - c. Usunięcie instalacji „wigwamu”
 - d. Pozostawienie środkowej części placu otwartej
 - e. Tymczasowe wprowadzenie małej architektury nawiązującej do obecnych na wyspie północnej drewnianych piramid oraz elementów przenośnych jak np. piramidy, leżaki, stoły.
 - f. Wykonanie ścieżek z materiału przepuszczalnego o niskim koszcie wykonania np. żwiru stosowanego przez ZDM.
 - g. Wizualne połączenie i uspokojenie ruchu między dwiema wyspami za pomocą „lekkich” rozwiązań np. reorganizacji parkowania czy umieszczenia na jezdni muralu/malunku.
 - h. Po wprowadzeniu zmian - organizacja wydarzeń społecznych i gastronomicznych np. targu śniadaniowego
2. Ogłoszenie konkursu lub zlecenie wykonania projektu realizacyjnego wprowadzającego pozostałe funkcje z uwzględnieniem wytycznych i sugestii sformułowanych przez ekspertów biorących udział w warsztatach i radnych Osiedla Jeżyce (lato-jesień 2017). Wstępna wersja wytycznych znajduje się powyżej w punkcie „Pomysły na zmiany”. Wytyczne mogą być uzupełnione przez wnioski z obserwacji terenu po wprowadzeniu zmian z punktu 1.
3. Realizacja projektu (jesień 2017 – wiosna 2018) obejmująca m.in. wprowadzenie wybiegu dla psów, placu zabaw, infrastruktury do zabawy lub ćwiczeń dla dzieci i dorosłych, urządzenie małej architektury, wody i zieleni, wprowadzenie „pomostu” między wyspami - przejścia przez ul. Św. Wawrzyńca.
4. Opracowanie w ZDM planu uspokojenia ruchu całego osiedla Jeżyce i ulicy Kościelnej (2017-2018)
5. Opracowanie całościowej koncepcji zmian na całej długości ulicy Kościelnej (od ul. Dąbrowskiego do wiaduktu kolejowego) zawierającej uspokojenie ruchu, organizację ruchu oraz urządzenie zieleni i funkcji rekreacyjnych, obejmującej zarówno tereny zieleni na terenie dawnego nawisła („wyspy”), jak i pas drogowy z jezdniami (2018)

Opracowali:

Michał Czepkiewicz i Filip Schmidt, Zarząd Osiedla Jeżyce